

Täysistunto

Torstai 20.10.2016 klo 15.59—19.16

2.3. Suullinen kysymys Ahvenanmaan demilitarisoinnista (Paavo Arhinmäki vas)

Suullinen kysymys SKT 107/2016 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Maria Lohela: Seuraava kysymys, edustaja Arhinmäki.

Keskustelu

16.41 **Paavo Arhinmäki vas:** Arvoisa rouva puhemies! Puolustusministeri Jussi Niinistö kyseenalaisti viikonloppuna Ahvenanmaan demilitarisoidun aseman. Ja tuskin kysymys oli edes vahinkolaukauksesta, sillä hän on spekuloinut saarten militarisoinnilla jo kesällä 2015.

Ahvenanmaa on ollut demilitarisoitu alue 160 vuoden ajan. Asia on moneen kertaan vahvistettu kansainvälisissä sopimuksissa. Saarten demilitarisointi on aina ollut nimenomaan rauhaa ja vakautta lisäävä seikka. Suomen on puolustettava kansainvälistä oikeutta ja kansainvälisiä sopimuksia, joihin Suomi on itse sitoutunut.

Tasavallan presidentti ja pääministeri joutuivatkin korjaamaan puolustusministeri Niinistön lausuntoja.

Arvoisa puhemies! Nyt täytyykin kysyä: kuinka, arvoisa puolustusministeri Niinistö, nämä Ahvenanmaan asemaa kyseenalaistavat puheet istuvat isänmaamme yhteiseen turvallisuuspolitiikkaan?

16.42 **Puolustusministeri Jussi Niinistö** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En ole kyseenalaistamassa Ahvenanmaan asemaa demilitarisoituna alueena. Puolustusministerinä minun tehtävänäni on kuitenkin pitää huolta, että koko maata puolustetaan mahdollisimman tehokkaasti. Ahvenanmaa on osa Suomea, ja halusin tuoda ilmi sen faktan, että demilitarisoituna Ahvenanmaa on erittäin haasteellinen puolustaa mutta että kun tulevaisuudessa teemme yhdessä Ruotsin kanssa yhä tiivistyvää yhteistyötä, niin siinä voisi olla sellainen kohde, jossa yhteistyössä voimme parantaa ahvenanmaalaisten turvallisuutta, mutta kuitenkin niin, että päävastuu Ahvenanmaan puolustamisesta on aina suomalaisilla, niin kuin nämä kansainväliset sopimukset, mihin edustaja Arhinmäki viittasi, meitä velvoittavat.

Puhemies Maria Lohela: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä tästä aiheesta, ilmoittautumaan.

16.43 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun kuunteli puolustusministeri Niinistön vastausta, niin itse asiassa siinä jälleen kerran nostettiin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 104/2016 vp

esille se, että mitä jos demilitarisointi purettaisiin. Pohjoismainen yhteistyö, yhteistyö Ruotsin kanssa, on hyvä ja kannatettava asia, mutta Ruotsissa ei olla ollenkaan innostuttu tästä puolustusministeri Niinistön ulostulosta Ahvenanmaan suhteen, puhumattakaan niistä toiveista, joita on esitetty yhteisestä sotilasliitosta maiden välillä.

Tässä näkee selvästi, että puolustusministeri Niinistöllä on ollut yksi linja, jota tasavallan presidentti Niinistö ja myös pääministeri ovat joutuneet korjaamaan. Herää kysymys, mitä mieltä ulkoministeri, puoluetoveri Timo Soini on näistä: onko hän presidentin linjoilla vai puolustusministerin linjalla? Ja herää kysymys: kuinka monta ulkopoliittista linjaa meidän ylimmällä ulkopoliittisella johdolla voi olla? Yleensä on pidetty hyvänä asiana Suomessa sitä, että meillä on yksi ja yhtenäinen linja, ei niin, että hallituksessa on monta linjaa.

16.44 Ulkoasiainministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arvasin, että te, edustaja Arhinmäki, kysytte tätä. Siksi valmistauduin eksaktilla vastauksella (Naurua), jonka nyt annan teille.

Ahvenanmaan vakiintunut kansainvälisoikeudellinen asema on vahvistettu viimeksi keksällä annetussa valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa, joka on täällä käsittelyssä. Ahvenanmaan asema on ankkuroitu kansainvälisiin sopimuksiin ja tapoi-keuteen, eikä hallituksessa ole mitään suunnitelmia puuttua tähän vakiintuneeseen asemaan. Keskustelu koko Suomen alueen, johon myös Ahvenanmaa kuuluu, puolustuksesta on taas kerran lähtenyt julkisuudessa hieman ihmeellisille raiteille. (Välihuutoja vasemmalta) En tiedä, onko kysymys väärinymmärryksestä vai tahallista väärinymmärryksestä. Hallituksen ja presidentin välisessä linjassa ei ole mitään eroavaisuutta. (Hälinää — Puhemies koputtaa)

16.46 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tilanne Itämerellä on kiristynyt monin tavoin. Jokin aika sitten Ulkopoliittinen instituutti esitti selvityksessään, että ensi vuonna Venäjä pyrkii kyseenalaistamaan Suomen itsenäisyyden monin tavoin ja että valtioneuvosto on tähän varautunut. Lähteenä oli valtioneuvoston viestintäjohtaja. Heti tämän jälkeen ulkoministeri Soini kertoi omassa vastauksessaan nimenomaan, ettei Venäjä kyseenalaista Suomen itsenäisyyttä, mutta ministeri Soinin vastauksen jälkeen samainen valtioneuvoston viestintäjohtaja tuli uudelleen julkisuuteen ja sanoi, että Venäjä kyseenalaistaa Suomen itsenäisyyden. Kenen etua tällainen sekoilu ja pelotteilu palvelee?

16.46 Ulkoasiainministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olin itse asiassa hyvin iloinen edustaja Mustajärven kirjallisesta kysymyksestä, johonka vastasin yksiselitteisesti, niin kuin te sanoitte. Tämän maan ulko- ja turvallisuuspoliittista linjaa vedetään tasavallan presidentin ja hallituksen yhteistoiminnalla eikä millään byrokraatin mielipiteillä.

16.47 Mats Löfström r (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman! Försvarsminister Jussi Niinistö problematiserade senaste helg Ålands demilitarisering. Det var inte första gången han gjorde det. Han konstaterade ändå att det var en utrikespolitisk fråga. Sedan dess har republikens president Sauli Niinistö, statsminister Juha Sipilä och utrikesminister Timo Soini klargjort att ingen linjeändring förberetts i frågan. Det är jättebra.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 104/2016 vp

Jussi Niinistö totesi, että tämä on ulkopoliittinen kysymys. Siksi oli hyvä kuulla, että ulkoministeri, perussuomalaisten puheenjohtaja Timo Soini eilen Radio Yle Vegassa totesi, että hallitus ei esitä, että Suomi uudelleenarvioisi asemaansa kansainvälisiä sopimuksia kohtaan. Mutta koska tämä on erittäin tärkeä asia Ahvenanmaalle, haluan eduskunnan edessä varmistaa, että tämä on hallituksen linja, niin että tämä ei jää epäselväksi.

Jag vill därför fråga utrikesminister Timo Soini, statsministerns ställföreträdande, här inför riksdagen: Är regeringens linje samma i dag som den var förra veckan i den här frågan?

16.48 Ulkoasiainministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomen linja on sama, joka se on ollut hyvin pitkän aikaa, ja mielestäni se on hyvä linja. Me kunnioitamme kansainvälisiä sopimuksia, me pidämme kiinni sovitusta. Tämä on Suomelle kunnia-asia.

Aivan kuten edustaja Mustajärvi tuossa totesi, meillä on erinäköisiä keskustelunavauksia ja erinäköisiä mielipiteitä. Ne voidaan kyllä demokraattisessa yhteiskunnassa sallia, mutta hallitus vetää sitä ulkopoliittista linjaa, ja toivottavasti opposition tuella, kuten viime kaudella tapahtui, eikä niin, että oppositio tarkoituksella etsii sellaisia erimielisyyksiä, joita ei ole.

16.49 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen kaltaisen maan jos jonkun on tärkeää pitää kiinni tekemistään kansainvälisistä sitoumuksista. Ehdottomasti. Toinen toimintalinjan peruste on se, että Suomen ulkopoliitiikan aivan keskeisiä tavoitteita on vakauden rakentaminen, ylläpitäminen ja turvaaminen meidän turvallisuusympäristössämme, tässä tapauksessa Itämeren piirissä. Ulkoministeri Soini, eikö niin, että nämä periaatteet on kaikkein järkevintä paitsi vahvistaa ja turvata oman pesän kunnossa pitämisellä niin myöskin maksimoida ne yhteistyöllä Ruotsin kanssa?

16.50 Ulkoasiainministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Aivan oikein. Olen iloinen, että kokenut ulkopoliitiikan tuntija, puolustusvaliokunnan puheenjohtaja Ilkka Kanerva tiivistä näin hienosti tämän asian. Tuskin itse olisin pystynyt parempaan. Vastaus on kyllä.

16.50 Erkki Tuomioja sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On selvää, että kaikista asioista voi ja saa ja pitää saada keskustella vapaasti ja nostaa esiin Ahvenanmaankin aseman — vaikka en pidä sitä viisaana — mutta on ihan eri asia, jos tämän tekee kuka tahansa kansalainen tai lehdistökirjoitus tai jopa kansanedustaja. Mutta silloin kun asialla on osaltaan turvallisuuspolitiikasta vastaava hallituksen jäsen, asia muuttuu, koska tällaiseen kiinnitetään myös Suomen ulkopuolella huomiota, ja se herättää kysymyksiä: onko Suomen linja muuttumassa, onko täällä jotain muutoksia tekeillä? Minusta on tärkeätä, että nimenomaan nyt aikana, jolloin on paljon epävarmuuksia ja jännitteitä ilmassa, ei esiinnyttä tavalla, joka synnyttää tällaista keskustelua ja epäluuloa, ja tämän vuoksi haluan kysyä: mitä hallitus aikoo tehdä varmistaakseen sen, että jatkossa ei tapahdu tällaisia yksittäisiä irtiottoja, jotka voivat saattaa Suomen politiikan vakauden kyseenalaiseksi?

16.51 Ulkoasiainministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vastaan, koska tämä on tärkeä asia, minkä edustaja Tuomioja otti esiin, ja hän varmasti

Pöytäkirjan asiakohta PTK 104/2016 vp

nämä asiat tuntee. Jotta tämä asia tulee nyt mahdollisimman selväksi, toistan pari asiaa täältä: Ahvenanmaan asema on ankkuroitu kansainvälisiin sopimuksiin ja tapaoikeuteen, eikä hallituksessa ole mitään suunnitelmia puuttua tähän vakiintuneeseen asemaan. Tämä on täysin yksiselitteinen linja. Jos tätä ei sitten ymmärrä, niin se on sitten eri asia. (Välihuutoja)

16.52 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun tässä nyt kovasti huudetaan taustalla vastausta, niin minäkin katsoin sen haastattelun ja ymmärsin, että puolustusministeri Niinistö vastasi toimittajan kysymykseen ja pohdiskeli sitä, että demilitarisointi, koska se on olemassa, tarkoittaa sitä, ettei ole sotilaallista läsnäoloa, ja joskus voi käytännössä olla hankalampi ja hitaampi puolustaa Ahvenanmaata, ja tämäntyypistä keskustelua. Oliko tämä oikea tulkinta, ja oliko tämä teidän mielestänne irtiotto hallituksen tästä linjasta, jonka ministeri Soini kertoi?

16.52 Puolustusministeri Jussi Niinistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä tämä oli aivan oikein, miten edustaja Meri tulkitsti tätä pohdiskelua, ja ei ollut tarkoitus ottaa irtiottoa hallituksen linjasta. Ahvenanmaa on demilitarisoitu alue, mutta tosiasia on, että demilitarisointi ei vakavan kriisin aikana takaa turvallisuutta. Sen takia meidän täytyy valmistautua mahdollisimman hyvin puolustamaan koko maata, mukaan lukien Ahvenanmaata.

16.53 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että ulkoministeri Soini ilmaisi tässä hallituksen selkeän kannan, mutta olen minäkin sitä mieltä, että puolustusministeri Niinistön puhe on ollut hieman huonosti harkittua. Tällaisissa kysymyksissä, kun puhutaan kansainvälisen oikeuden ja kansainvälisten sopimusten kunnioittamisesta, Suomi ei voi antaa sellaista mielikuvaa, että me olisimme itse valmiita niitten muuttamista harkitsemaan, koska se, mitä edustaja Kanerva sanoi, on aivan totta. Kansainvälinen sopimus pohjainen oikeusjärjestelmä on juuri pienten valtioiden, Suomen kaltaisten valtioiden, tuki ja turva. Siksi haluankin nyt kysyä ulkoministeri Soinilta vähän laajemmin hallituksen näkemyksestä: Kun tänä aikana suurvallat ovat eri tavoin rikkoneet kansainvälistä oikeutta vastaan, niin eikö juuri nyt ole tärkeää, että Suomen kaltaiset maat vahvasti puolustavat sopimusvaraista kansainvälistä järjestelmää ja vaativat esimerkiksi Aleppossa mahdollisten sotarikosten tutkintaa? Meillä on myös Krimin valloitus, joka rikkoo kansainvälistä oikeutta, ja meidän on nyt varmistettava, (Puhemies koputtaa) että kansainvälinen oikeusjärjestelmä kestää näinä aikoina, kun se on koetteilla suurvaltojen toimesta.

16.54 Ulkoasiainministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Uskon, että tästä kaikesta kolme eri Suomen politiikassa vaikuttavaa Niinistöä ovat samaa mieltä, ja minun mielestäni se on erinomainen asia. Suomi ottaa kantaa kaikilla kansainvälisillä foorumeilla niin YK:ssa, Etyjissä, Euroopan unionissa kuin kaikissa yhteistyöjärjestöissä aina sääntöperusteisuuden, ihmisoikeuksien ja rauhan puolesta. Suomi myös osallistuu käytännön rauhanturvaamiseen: Suomalaiset sinibaretit ovat tällä hetkellä Libanonissa UNIFIL-operaatiossa, olemme mukana Afganistanissa, olemme mukana Malissa. Meillä on neljän siviilirauhanturvaoperaation johdossa neljä hyvää suomalaista naista. Kyllä me teemme käytännön yhteistyötä tässä, ja nämä ovat ne meidän perustat. Me olemme rauhaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 104/2016 vp

rakastava maa, joka tekee ulko- ja turvallisuuspoliittisesti sen, että emme joudu konflikteihin. Mutta siltä varalta, jos joudumme, (Puhemies koputtaa) me pidämme huolta myös (Puhemies: Aika täynnä!) omasta puolustuskyvystämme.

16.55 Seppo Kääriäinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä asia on tullut varmaan selväksi tämän keskustelun perusteella aika pitkälti. Se hämmennys, joka tässä on syntynyt, varmaan osaltaan johtuu siitä, että Itämeren tilanne on se, mikä on, viimeaikaisen negatiivisen kierteen omaisen kehityksen seurauksena. Mutta hallituksen linja tähän kysymykseen Ahvenanmaan asemasta on tullut kyllä hyvin selväksi pääministerin, presidentin ja nyt ulkoministerin hyvin selvien puheenvuorojen perusteella oikein moneen kertaankin. Ja hyvähän tässä on todeta myös se, että tämä kanta on yksimielinen kanta myös poliittisten ryhmien kesken, mikä minusta on arvokas asia ajatellen koko Suomen ulkopoliittista linjaa.

Minulla on kuitenkin kysymys tähän asiaan liittyen: Ahvenanmaa varmaan kiinnostaa myös naapurimaatamme Ruotsia, jonka kanssa meillä on hyvä yhteistyö turvallisuuspolitiikassa, tiivistyvä sellainen, hyviä suunnitelmia myös jatkossa. Onko tämän asian tiimoilta käyty minkäänlaista ikään kuin jälkikeskustelua Ruotsin kanssa?

16.56 Ulkoasiainministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Viimeksi tapasin kollegani Margot Wallströmin Luxemburgissa maanantaina. Me olemme julkaisseet muun muassa yhteisartikkelin Helsingin Sanomissa, monissa muissa lehdistä. Viime vuonna epäiltiin täällä salissa, että ulkoministeri Soini jotenkin sotkisi Ruotsin-suhteet. Päinvastoin: Tulen sosiaalidemokraatti Margot Wallströmin kanssa erinomaisen hyvin toimeen. Olen luonnehtinut yhteistyötämme niin, että siinä on Beauty and the Beast. (Naurua) Molemmat voivat ymmärtää, kumpi on kumpi.

Meiltä ei ole tästä asiasta ministeritasolta Ruotsista kysytty, mutta jos kysytään, niin ilman muuta me mielellämme tästä asiasta keskustelemme ja muodostamme yhteisen kantamme.

16.57 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että nyt myös ulkoministeri teki hyvin selväksi hallituksen linjan. Toivottavasti tämä on selvä ei vain hallituksen eturiville vaan myös siellä toisessa rivissä istuville ministereille.

Te, ulkoministeri Soini, sanoitte, että kysymys on väärinymmärtämisestä tai tahallisuudesta väärinymmärtämisestä. Jos siitä olisi kysymys, niin entä kun tasavallan presidentti Niinistö joutui puolustusministeri Niinistön puheita korjailemaan julkisuudessa, onko kysymys ollut tasavallan presidentin kohdalla tai pääministerin kohdalla väärinymmärtämisestä tai tahallaan väärinymmärtämisestä, vai olisiko kuitenkin kysymys siitä, että jännittyneessä Itämeren tilanteessa Venäjän varustelun ja USA:n, Naton vastauksen jälkeen tällaiset puheenvuorot kyllä herättävät kummastusta ja huolta ja sen vuoksi ne leviävät niin laajasti, että kun puhuu vähän ohi suunsa, niin muut joutuvat korjaamaan.

16.59 Ulkoasiainministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että tämä asia on nyt käynyt selväksi. Mielestäni niin selvin sanoin asian totesin, mikä on hallituksen linja. Täällä te, edustaja Arhinmäki, voitte tukea hallituksen hyvää esitystä valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittiseksi selonteoksi, johon tämä on muun muassa sisällytetty. Jos ei sitä ole lukenut, se kannattaa lukea, nimittäin siellä se on.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 104/2016 vp

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.